

HUKUK EĞİTİMİNİN GAYELERİ

Aims of Legal Education

Yazan : Prof. Dr. H. Coing
Frankfurt a/Main :

— I —

Hukuk eğitiminin gayelerini tesbit edebilmek için her şeyden evvel, hukukçuların modern cemiyetteki yerini nazarı itibare almak lâzımdır. Son zamanlarda, hukukçuların cemiyetteki ehemmiyeti devamlı bir surette artmış olup, gün geçtikçe daha da artmaktadır. Bu kısmen hür dünyada içtimai teşkilâtın temelini teşkil eden ideallerle, kısmense modern hayatın daima daha muğlak bir hale gelmesi ve teknik ve iktisadi bilginin artması ile, kanun tarafından tanzim ve kontrol edilmesi gereken daha çok sayıda kararların alınmasına ihtiyaç hasıl olması ile alâkalıdır. Bu yüzden hâkim ve avukatın eski vazifelerine devlet idaresinde ve hususi ekonomide gitgide daha yenileri inzimam etmiştir. Hukukçu sosyal ihtilaâfları hal ve sosyal hayatta iş birliğini organize etmek zorundadır. Pound hukukçuya haklı olarak «sosyal mühendis» der.

— II —

Hukuk öğretimi hukuk mesleğine hazırlamalıdır. Her eğitim gibi o da iki kısımdan müteşekkildir : **Bilgi vermek ve şahsiyeti yetiştirmek.**

İlmi eğitimin hedefi, millî hukuk mizanına tam bir vukufun temini ile onun tatbiki metodlarına hâkim olmalıdır. Şahsiyet eğitiminin hedefi ise, hukukçunun hukuk ahâlkın a intibakını temin ile, ona muhtaç olduğu evsafın kazandırılmasıdır .

— III —

Yürürlükte olan millî hukukun ilmi bir tarzda tedrisi.

1) Bu mevzuda her şeyden evvel hukuktan ne murad edildiği açıklanmalıdır. Burada tabii ilimlerdeki manasında bir bilimden bahsolunamaz.

2) Bilâkis hukuk manevi bir ilimdir. (Moral science) Zira hukukta ferdi gayelerin kaidelerle nizamlanması mevzuu bahsdir. Yani hukuk beşeri şuûrun fenemonlerinden birisidir.

3) Müsbet hukukun ilmi bir tarzda öğrenilmesi demek, münferit kaidelerin diğerleri ile olan alâkaları nazarı itibare alınmak suretiyle ve muayyen bir insicam dairesinde kavranması demektir.

4) Kaideler arasındaki bu insicamı anlayabilmek için bugüne kadar çeşitli yollar takibedilmiştir.

a) Hukukî olaylarla bunlara müteallik kaidelerin tarif ve tasnifi suretiyle bir mefhumlar sisteminin inşası.

b) Gerek münferit normların gerekse millî hukuk sisteminin umumî inkişafını tarihen izah etmek ve anlamak yolu.

Burada bir yandan tarihi mektebe, diğer yandan Anglo-Sakson hukukunun stare deisis prensibine istinad edilir.

c) Normun sosyolojik telakkisi.

Buradan sosyal ve ekonomik rabıta ve problemlerden hareket edilerek, bu zemin üzerinden hukuk normlarının hangi gayelerinin takip etmekte oldukları ve hangi sebeplerden tevellüd ettikleri izah edilmektedir. Yani sosyolojik tetkik, kaidelerin kendi tesirleri altında zuhur ettiği sosyal vakıalar, sureti hallerine yaradığı problemlere vukufu sağlamalıdır. Buna misal olarak, bilhassa anonim şirket hukukuna işaret edilmiştir.

d) Hukuk nizamının belli başlı ahlâkî prensiplerine nüfuz,

Hukuk sadece bir teknik olarak anlaşılabilir. Bilakis daima ahlâkî mutalarla belirli bir münasebet halinde bulunur. Bu kabilden meselâ, idare hukuku ancak ferdi hürriyetle devlet otoritesinin tevazunu noktâ nazarından anlaşılabilir. Genç hukukçu aradaki bu rabıtalara müfuz ettirilmelidir.

e) Ve nihayet ilmi anlayış daima tenkidi bir görüştür. Bu itibarla genç hukukçu, hem münferit hukuku, hukukla takip edilmekte olan gayeleri nazarı itibara alarak kritik bir surette tetkik ve mukayeseli hukuktan istifade ile değerini takdir ve kontrol etmeyi öğrenmelidir.

5) Bu karşılıklı tabiiyetin talebe tarafından anlaşılması iki suretle temin olunabilir: evvelâ hukuk tarihi, hukuk felsefesi ve ekonomi gibi umumi ve yolla yönetici branşların tedris edilmesi ile; saniyen ve bilhassa muayyen bir memleket müsbet hukukunun yukarıda işaret edilen zaviyelerden tetkik edilmesi suretiyle bu durum tetkik mevzuunu tahdit etmeyi, fakat buna mukabil hukukun ana kollarına gayet mufassal bir surette ve arzettiğimiz bütün noktayı nazarlardan incelemeyi zaruri kılar.

— III —

Hukuk tatbikatına başlangıç.

1) Edebî ilimlerin aksine, hukuk nizamının anlaşılması bizatihi bir gaye teşkil etmez. Bilakis pratik bir maksada yani bir numaralı bendde,

hukukçulara terettiüp ettiği ifade olunan vazifelerin ifasına hizmet eden bir vasıta teşkil eder. Hukuk, tatbikî bir ilimdir. Bu yüzden hukukçu kanunları anlamaktan gayri onların tatbikini de öğrenmek zorundadır.

2) Filvaki hukukun tatbiki birinci plânda san'at bir tecrübe meselesidir. Buna rağmen tahsil burada da bir temel bir başlangıç teşkil edebilir.

3) Bu sahada yapılacak ilk iş talebeye kıyas, mefhumu muhaliv v.s. gibi tefsir esasları, yani hukukî istidlal yollarıyla, sistematik, tarihî, sosyolojik ve ahlâkî noktayı nazarlardan münferit hükümlerin şümulünü tayin etmeyi öğretmektir. (muk. ed. yukarıda II)

4) Bunun için daha üniversitedeki tahsil sırasında nazari meselelerle birlikte mahkemeler tarafından hüküme bağlanmış bulunan pratik bazı meseleler tetkik edilmelidir.

5) Fakat hukukun tatbiki sadece hukuk kaideleri ile onların tefsiri usullerine vakıf olmayı değil, bunun yanında hukukî hadisenin maddi muhtevasının izahı için zaruri olan unsurları bulup meydana çıkarabilmek kabiliyetini de şart kılar. Hukukçu tıpkı bir tarihçi gibi mazide cereyan etmiş olan bir hadiseye müteallik hakikati meydana çıkarmak durumundadır. Hususiyle maddî hadiselerin tahkik ve tesbit edebilmeyi öğrenmelidir. Bunun için herşeyde nevel muhtelif dava tiplerinde cari olan ispat hükümlerine vakıf olmas ılâzımdır. Maddî vakıaların tahkik ve tesbitinde hukukçunun elinde ekseriya şahısların beyanlarından başka hiçbir vasıta mevcut olmadığından, onun muayyen bazı psikolojik esaslara da vakıf olması şarttır. Açıkça görülüyorki; bütün bu meselelerde üniversite tahsili sadece ihzari bir mahiyette olabilir ve müteakiben esaslı bir pratik çalışma zaruridir.

6) Nihayet hukuk tatbikatının ehemmiyetli diğer bir sahası da her türlü tahriri vesika ve senetlerin tanzimidir. Hukukçu bunu daha üniversitede ve bilhassa bilahare stajının ilk senelerinde öğrenmelidir.

— IV —

Hukukçunun şahsiyetinin yetiştirilmesi,

Fikrimce hukuk mesleği herşeyden evvel şu dört vasfın mevcudiyetini iktiza ettirir : Karakter sağlamlığı, tarafsızlık, sür'ati intikal ve karar alabilmek kudreti.

1) Tarafsızlık sadece rüşvet kabul etmemekten ibaret değildir. Daha ziyade tarafları dinlemek ve onları anlamağı tazammun eder. Bu ise, herşeyden evvel sabrı, toleransı ve şahsî ve umumî peşin hükümlerin tesiri altında kalmamayı gerektirir. Tahsil sırasında hukukçunun, bu noktalara

daima nazari dikkati celbedilmeli ve ona bu vasıflarını tecrübe ve inkişaf ettirmek fırsatı verilmelidir .

2) Sür'ati intikal, her türlü müzakere, görüşme ve celselerde şarttır. Celse idare etmeyi öğrenmek bir hukukçu için bilhassa ehemmiyetlidir. Celse idaresine yalnız sür'ati intikal veya her iki tarafın da maksatlarını ifade etmesine imkân vermeye hazır olmak kâfi gelmez, ayrıca taraflar arasındaki çatışmalı bir münakaşanın neticelerini vazih bir sureti hülasa edebilmek ve en münasip anda bir uzlaşma veya anlaşma teklif edebilmek kabiliyeti de mevcut almalıdır. Bunun için karakter itibariyle yukarıda ta-dat edilen vasıfların hepsinin mevcudiyeti zaruridir.

3) Hukukçular için, muhtelif noktayı nazarların büyük bir dikkat ile meslekî bir titizlikle tetkikinden sonra, muayyen bir sureti halle karar verebilmek kabiliyetinin iktisabı son derecede mühimdir. Nazari ilimdeki durumdan farklı olarak tatbikî hukuk meseleleri ilâ nihayet münakaşa edilemez. Hukukçunun meşgul olmak mecburiyetinde kaldığı her hadisede muayyen bir zaman zarfında bir karar ittihaz edilmesi lâzım gelir. Bu karar hukukçuya daima kanun vazı tarafında ndikte edilemez. Zira kanun ekseriya muhtelif tercih imkânlarını açık bırakır. Bu takdirde hukukçu kendi kendini kontrol ederek muayyen bir sureti halle vasıl olacak bir durumda bulunmalıdır. Binaenaleyh onda pratik bakımdan mümkün olanı fark edebilmek kabiliyetinin inkişaf etmiş bulunması mühimdir.

4) Hukukçunun karakterinin forme edilmesi akademik tahsilin ve hat-ta makul bir eğitimin sınırlarını tecavüz eder. Zira her terbiye ancak bir karakterde haddizatında mevcut olan bir unsuru inkişaf ettirebilir. Buna rağmen genç hukukçulara bu yönden de tesir edebilmek için, bütün teşeb-büslerde bulunmalıdır. Hukuk tarihinde meşhur olmuş bulunan bazı hadi-selerde hâkimlerin davranışlarının müzakere ve münakaşası bu mevzuda haizi ehemmiyettir. Fakat her şeyden evvel genç hukukçu, mümtaz hâkim, avukat ve idarî memurlar nezdinde çalışabilmek imkânını da elde etmeli-dir.

İTALYADA HÂKİMLER MECLİSİ

Yazan : Atif AKGÜÇ

İtalyan parlamentosu, cumhurbaşkanı tarafından fesholunmazdan birkaç gün evvel «Hâkimler Yüksek Meclisinin» teşkiline dair olan kanu-nu da kabul ederek (13 Mart 1958) bu teşri devresi esnasında, Anayasa-nın kurulmasını emrettiği bütün yüksek organları Organi Costituzionali